

ENW'R PWYLLGOR CRAFFU	Pwyllgor Craffu Corfforaethol
DYDDIAD Y CYFARFOD	15 Ionawr 2015
TEITL	Trefniadau Craffu Arfaethedig y Bwrdd Gwasanaethau Lleol ar y Cyd
AWDUR	Adroddiad ar y cyd gan :- <ul style="list-style-type: none"> • Anwen Davies (Uwch Reolydd Partneriaethau Gwynedd a Môn) • Vera Jones (Rheolydd Gwasanaethau Democraataidd Cyngor Gwynedd) • Geraint Wyn Roberts (Swyddog Craffu Cyngor Sir Ynys Môn)

1.0 ARGYMHELLIAD

- Bod y Pwyllgor yn cytuno i symud ymlaen ag Opsiwn B (h.y. sefydlu Panel Craffu Bwrdd Gwasanaethau Lleol Gwynedd ac Ynys Môn ar y Cyd) a gofyn wrth swyddogion i symud ymlaen gyda chwblhau trefniadau ymarferol i gynnwys materion fel trefniadau aelodaeth, trefniadau gweithredu a hyfforddi, rhestr o gyfarfodydd a lleoliad.

2.0 RHESWM

2.1 Mae nifer o ddogfennau ar gael ynglŷn â chraffu'r Byrddau Gwasanaethau Lleol (BGLI). Er enghraifft, cynhyrchodd Llywodraeth Cymru adroddiad yn 2013¹ a oedd yn ceisio casglu gwybodaeth ar y sefyllfa bresennol parthed craffu'r BGLI yng Nghymru yn cynnwys dealltwriaeth o hyd a lled craffu'r BGLI yn ogystal ag ysgogwyr a rhwystrau i graffu'r BGLI yn effeithiol.

2.2 Roedd adroddiad a gyhoeddwyd ar y cyd gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC) a CfPS² yn 2010 gyda'r teitl "Sgriwtini Partneriaethau Aml-Asiantaethol" yn amlinellu rhai o'r gwersi a ddysgwyd o ddatblygu trefniadau craffu'r Byrddau Gwasanaethau Lleol ac yn nodi rhai pwyntiau pwysig i'w cadw mewn cof pan yn datblygu trefniadau.

- Pwysigrwydd cymryd i ystyriaeth systemau craffu neu atebolrwydd sydd wedi eu sefydlu eisoes gan bartneriaid eraill. Dylai trosolwg a chraffu ategu yn hytrach na dyblygu'r systemau atebolrwydd presennol.

¹ Cyfeirnod yr adroddiad.

² Y Ganolfan ar gyfer Sgriwtini Cyhoeddus- sefydliad gyda'i brif ffocws ar sgriwtini, atebolrwydd a llywodraethu da yn y sector cyhoeddus ac mewn sefydliadau sy'n darparu gwasanaethau cyllid cyhoeddus.

- Eglurder o ran sgôp gweithgaredd craffu – y bydd craffu yn canolbwyntio ar y bartneriaeth yn hytrach nag ar y sefydliadau unigol sydd yn y bartneriaeth; sydd yn strategol yn hytrach nag yn weithredol, a'i fod yn canolbwyntio ar ganlyniadau.
- Mae'n bwysig rheoli disgwyliadau'r rhai sy'n gwneud y gwaith craffu a'r rhai sy'n cael eu craffu ac i adeiladu, cynnal a datblygu ymhellach yr ymddiriedaeth rhwng craffwyr a'r Bwrdd Gwasanaethau Lleol.
- Ceisio cael adborth gan bartneriaid a chael ein gweld yn gweithredu arno - mae hyn yn dangos bod y broses craffu yn barod i fod yn hyblyg ac i weithio gyda phartneriaid i sicrhau eu bod yn parhau i fod yn ymrwymedig i ymgysylltu'n gynhyrchiol o fewn craffu.
- Bod yn ymwybodol o'r cyd-destun y mae craffu'n gweithredu oddi mewn iddo - mae angen bod yn sensitif i newidiadau mewn deinameg partneriaethau a sut y gall craffu helpu neu waethygu'r rhain. Fe all fod risgiau ynghlwm wrth gynnal ymarferion craffu heriol yn rhy fuan, cyn bod perthnasau wedi eu sefydlu a heb i rai sy'n cymryd rhan yn y craffu fod wedi prynu i mewn yn llawn i hynny.
- Y pwysigrwydd o adeiladu perthnasau gyda phartneriaid all fod yn destun craffu. Cymryd amser i egluro rôl craffu i bartneriaid a sut y gall y broses ein helpu â hyn.

2.3 Er mwyn bod mewn sefyllfa i roi cyngor i'r Aelodau ar opsiynau posibl i graffu BGLI Gwynedd a Môn, mae Grŵp Prosiect Tasg a Gorffen aml-asiantaethol wedi cael ei sefydlu. Mae'r aelodau wedi cynnwys cynrychiolwyr o Fwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru, Heddlu Gogledd Cymru, Parc Cenedlaethol Eryri a Swyddogion Craffu o'r ddau Gyngor. Er mwyn cael persbectif annibynnol, fe wahoddwyd y Ganolfan ar gyfer Craffu Cyhoeddus hefyd i wneud sylwadau a rhoi mewnbwn ar yr ystod o opsiynau i'w hystyried gan yr Aelodau Etholedig yn y ddau Awdurdod Lleol. Mae'r Grŵp Tasg a Gorffen hefyd wedi ceisio cael safbwyntiau Medrwn Môn a Mantell Gwynedd fel y sefydliadau ambarél sy'n cynrychioli diddordebau'r Sector Gwirfoddol.

2.4 Yng ngoleuni ei drafodaethau, mae'r Grŵp Tasg a Gorffen aml-asiantaethol a'r Ganolfan ar gyfer Craffu Cyhoeddus yn cynnig bod yna dri opsiwn i Aelodau Etholedig eu hystyried ac y gellir eu crynhoi fel a ganlyn :-

- **Opsiwn A** – Cadw'r trefniadau Pwyllgor Craffu presennol yng Nghyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Gwynedd.
- **Opsiwn B** – Sefydlu Panel Craffu BGLI Gwynedd a Môn ar y Cyd.
- **Opsiwn C** – Sefydlu Pwyllgor Craffu BGLI Gwynedd a Môn ar y Cyd.

2.5 Y mae i bob opsiwn ei gryfderau, ei wendidau, cyfleon a bygythiadau ei hun. Er mwyn rhoi digon o wybodaeth i Aelodau Etholedig i wneud penderfyniad ar y

ffordd ymlaen, roedd y Grŵp Tasg a Gorffen aml-asiantaethol yn credu ei bod yn bwysig i ddwyn sylw'r Aelodau Etholedig at bapur gwerthuso opsiynau. Mae'r papur hwnnw ynghlwm fel **Atodiad 1**.

- 2.6 Er bod i bob opsiwn ei fanteision a'i anfanteision ei hun, mae'r Grŵp Tasg a Gorffen aml-asiantaethol yn unfrydol ei farn y dylid cynnig Opsiwn B (sefydlu Panel Craffu Bwrdd Gwasanaethau Lleol Gwynedd a Môn ar y Cyd) fel yr opsiwn a ffeirir i'w ystyried gan Aelodau Etholedig Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn.
- 2.7 Gan ddibynnu ar ba opsiwn gaiff ei gefnogi gan Aelodau Etholedig y ddwy Sir, y cam nesaf fydd i'r Grŵp Tasg a Gorffen aml-asiantaethol ailymgynnull i ystyried trefniadau ymarferol fel aelodaeth y Fforwm Craffu ar y Cyd, trefniadau gweithredu a hyfforddi, y rhestr o gyfarfodydd a lleoliad. Bydd y Ganolfan ar gyfer Craffu Cyhoeddus yn darparu cefnogaeth a gwasanaeth mentora wrth i ni symud ymlaen i weithredu'r trefniadau craffu ar y cyd arfaethedig.
- 2.8 Gyda golwg ar sicrhau y bydd digon o wybodaeth ar gael fel y gall Aelodau Etholedig wneud argymhelliad gwybodus ar y model craffu ar y cyd a ffeirir, mae **Atodiad 2** yr adroddiad hwn yn crynhoi rhai o'r materion allweddol yn ymwneud â'r manylion sy'n sylfaen i Opsiwn B (sefydlu Panel Craffu BGLI Gwynedd a Môn ar y Cyd) :-
- Aelodau;
 - Trefniadau Llywodraethu ac adrodd yn ôl;
 - Amllder y cyfarfodydd.

ATODIAD 1 - PAPUR GWERTHUSO OPSIYNAU

ATODIAD 2- MATERION ALLWEDDOL SY'N SYLFAEN I OPSIWN B
--

Adroddiad ar y Cyd gan: Anwen Davies (Uwch Reolwr Partneriaethau Gwynedd a Môn), Vera Jones (Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd Cyngor Gwynedd), Geraint Wyn Roberts (Swyddog Sgriwtini Cyngor Sir Ynys Môn)

Dyddiedig : 2 Ionawr 2015

ATODIAD 1

OPSIWN A : CADW'R TREFNIADAU PWYLLGOR CRAFFU CYFREDOL YNG NGHYNGOR GWYNEDD A CHYNGOR SIR YNYS MÔN
--

DADANSODDIAD SWOT

<u>Cryfderau</u> <ul style="list-style-type: none">• Y Strwythur yn ei le.• Aelodau a Swyddogion yn gyfarwydd â phrosesau eu Cynghorau eu hunain.• Gall y ddau Bwyllgor Craffu wneud eu hargymhellion eu hunain i BGLI.	<u>Gwendidau</u> <ul style="list-style-type: none">• Dyblygu gwaith gan ddau Gyngor.• Byddai'n rhaid i bartneriaid fynychu dau Bwyllgor Craffu.• Capasiti i graffu'r BGLI yn gyfyngedig oherwydd llwyth gwaith y Pwyllgor Craffu presennol.• Aelodau Etholedig Llywodraeth Leol sy'n arwain craffu (dim neu lai o fewnbwn gan bartneriaid eraill).
<u>Cyfleon</u> <ul style="list-style-type: none">• Gallai'r ddau Bwyllgor Craffu cyfredol gyfarfod gyda'i gilydd i ystyried materion ond gan wneud eu hargymhellion eu hunain ar wahân i'r BGLI neu bartneriaid ond byddai angen datblygu hyn ymhellach.	<u>Bygythiadau</u> <ul style="list-style-type: none">• Beirniadaeth Swyddfa Archwilio Cymru am effeithlonrwydd y model.• Beirniadaeth Llywodraeth Cymru oherwydd methiant i gydweithio.

**OPSIWN B : SEFYDLU PANEL CRAFFU BGLI GWYNEDD A MÔN AR Y CYD
DADANSODDIAD SWOT**

Cryfderau

- Dim dyblygu
- Ni fyddai raid i bartneriaid a swyddogion y BGLI ond adrodd yn ôl i un Panel.
- Byddai gan y Panel fwy o gapasiti gan mai ei unig orchwyl fyddai craffu'r BGLI.
- Byddai'r Panel yn gallu cyfethol Aelodau.
- Dim yn cael ei lyffetheirio gan faterion cyfansoddiadol ac yn gallu gweithredu'n fwy hyblyg.
- Yn gallu galw tystion i mewn.
- Byddai angen sefydlu cylch gorchwyl y Panel.
- Tystiolaeth i ddangos bod panelau wedi bod yn fwy llwyddiannus na strwythurau eraill yn cryfhau atebolrwydd BGLIau.

Gwendidau

- Oedi gyda delio ag argymhelliad(ion) y Panel pe na bai aelodau'r panel yn gyfforddus o ran adrodd argymhellion i Bwyllgorau Craffu i'w cymeradwyo'n gyntaf cyn cael eu hanfon ymlaen i BGLI / Partner.
- Nifer llai o aelodau etholedig o bob awdurdod.

Cyfleon

- Byddai'r Panel yn datblygu rôl arbenigol o ran craffu'r BGLI.
- Byddai grŵp/panel llai yn arwain at amgylchedd mwy anffurfiol lle y byddai gwell craffu felly yn esblygu gyda ffocws ar ganlyniadau yn hytrach na strwythurau.
- Byddai'n gallu ystyried craffu asiantaethau a chyrrff y tu allan i ffiniau'r sir (pe bai hyn yn dod yn anghenraid yn y dyfodol).
- Gallai aelodau cyfetholedig helpu i leihau datgymalu sefydliadol ar draws ardaloedd blaenoriaeth BGLI.
- Gallai Aelodau Cyfetholedig helpu i atgyfnerthu gweithio ar y cyd.

Bygythiadau

- Dim digon o adnoddau wedi eu dyrannu gan y ddau Gyngor i gefnogi'r Panel.
- Dim digon o fewnbwn gan aelodau (awdurdod lleol neu gyfetholedig) i'r trefniadau craffu.
- Gallai Pwyllgorau Craffu fethu â chymeradwyo argymhellion y Panel pe bai hyn yn anghenraid.
- Y cylch gorchwyl heb fod yn glir a heb ei ddeall.

OPSIWN C : SEFYDLU PWYLLGOR CRAFFU BGLI GWYNEDD A MÔN AR Y CYD

DADANSODDIAD SWOT

Cryfderau

- Byddai'r Pwyllgor yn gallu gwneud argymhellion i bob Cyngor a phartneriaid. Mae cydweithredu ffurfiol yn bosibl o dan Adran 58 Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 ac yn cael ei annog gan Lywodraeth Cymru. Wedi dweud hynny, rhaid cael cytundeb ffurfiol rhwng Cyngorau i gael Pwyllgor Craffu ar y cyd. Mae'r gofynion wedi eu nodi yn y Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Pwyllgorau Trosolwg a Sgriwtini ar y Cyd) (Cymru) 2013 rhif 1050 (W-112).
- Dim dyblygu
- Ni fyddai raid i bartneriaid a swyddogion yn y BGLI ond adrodd yn ôl i un Pwyllgor.
- Byddai gan y Pwyllgor fwy o gapasiti gan mai ei unig ddyletswydd fyddai craffu'r BGLI.
- Byddai'r Pwyllgor yn gallu cyfethol aelodaeth.

Gwendidau

- Trefniant ffurfiol mewn amgylchedd ffurfiol, dim yr amgylchedd gorau ar gyfer trefniadau craffu da.
- Cost – adnoddau o ran amser ac arian.
- A fyddai yna ddigon o waith ar gyfer Pwyllgor ychwanegol.
- Cael ei lyffetheirio gan reoliadau cyfansoddiadol sy'n gysylltiedig â phwyllgorau craffu ar y cyd ffurfiol a dim â'r gallu i fod mor hyblyg.
- Gwaith ychwanegol i'r ddau awdurdod.

Cyfleon

- Byddai'r Pwyllgor yn datblygu rôl arbenigol yn craffu'r BGLI.

Bygythiadau

- Dim digon o adnoddau wedi eu dyrannu gan y ddau Gyngor i gefnogi'r Pwyllgor Craffu ar y cyd.

ATODIAD 2

Aelodaeth

Mae gwahanol opsiynau ar gael wrth ystyried aelodaeth y Panel Craffu BGLI. Ystyrir ei fod yn arfer gorau, fodd bynnag, bod Panel o'r fath yn cynnwys cynrychiolwyr o asiantaethau partneriaeth. Bydd cynrychiolwyr o'r partneriaid yn dod â gwahanol gyfraniad ac agwedd at y Bwrdd, yn cynnwys eu ffurf benodol hwy o atebolrwydd ac arbenigedd gwasanaeth a phroffesiynol unigryw. Yr amcan yw creu synergedd cryf trwy gyfuno ac adeiladu ar gryfderau a mynd i'r afael â rhwystrau lle y gallant fodoli. Cynigir yr aelodaeth a ganlyn sy'n seiliedig ar arfer dda :-

- 3 Aelod Etholedig o Gyngor Gwynedd nad ydynt ar y Pwyllgor Gwaith
- 3 Aelod Etholedig o Gyngor Sir Ynys Môn nad ydynt ar y Pwyllgor Gwaith
- 1 wedi'i enwebu o Fwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr.
- 1 wedi'i enwebu o Heddlu Gogledd Cymru
- 1 wedi'i enwebu o Wasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru
- 1 wedi'i enwebu o Mantell Gwynedd
- 1 wedi'i enwebu o Medrwn Môn.

Trefniadau Llywodraethu ac Adrodd yn ôl

Er mai un o brif gryfderau'r model hwn yw ei hyblygrwydd a'i fod yn rhydd o nifer o rwystrau cyfansoddiadol. Mae angen cwblhau gwaith pellach er mwyn datblygu'r trefniadau llywodraethu ac adrodd yn ôl yn llawn ar gyfer y Panel Craffu arfaethedig. Bydd y canllawiau isod yn sylfaen i'r trefniadau hyn :-

- Darparu her 'ffrind beirniadol' i'r Bwrdd Gwasanaethau Lleol.
- Craffu, gwerthuso a hyrwyddo yn weithredol welliant mewn gwaith a wneir yn unol â blaenoriaethau'r Bwrdd Gwasanaethau Lleol ac nid rhai'r sefydliadau unigol sy'n rhan o'r Bwrdd ac sy'n cael eu cynrychioli ar y Bwrdd Gwasanaethau Lleol.
- Craffu, gwerthuso a bod yn weithredol yn hyrwyddo gwelliant o ran datblygu a gweithredu prosiectau i fynd i'r afael â'r blaenoriaethau a osodwyd gan y Bwrdd Gwasanaethau Lleol.
- Cyflwyno adroddiadau i'r partneriaid neu'r BGLI (fel bydd yn briodol) a gwneud argymhellion ar fesurau all wella effaith y Bwrdd Gwasanaethau Lleol.
- Adlewyrchu llais a phryderon dinasyddion a chymunedau yng Ngwynedd a Môn.

Amllder y Cyfarfodydd

Bwriedir y bydd cyfarfodydd o'r Panel yn cael eu galw yn 6 misol. Fodd bynnag, bydd angen cael rhywfaint o hyblygrwydd wrth i siwrnai drawsnewid y Bwrdd Gwasanaethau Lleol esblygu e.e. efallai y bydd aelodau'r Panel yn dymuno ystyried materion ar sail ad-hoc.